

Testament of huwelijks- sacrament?

PROF. MR. DR. B. M.E.M. SCHOLS

Voor de estate planningspraktijk werd op 16 februari 2024, ECLI:NL:HR:2024:239, ongetwijfeld een van de meest spectaculaire arresten van de eeuw gewezen en wel over de zogeheten 'breukdelengemeenschap'. We hebben lang gewacht, maar dan krijg je ook wat. De uitkomst werd echter niet door iedereen verwacht. De belangrijkste rechtsvraag is of fraus legis van toepassing is op de overeengekomen huwelijksvermogensrechtelijke rechtsfiguur. Prof. mr. dr. Bernard Schols besteedt in dat kader ook aandacht aan de fraus legis jurisprudentie voor de overdrachtsbelasting.

De casus

De casus van de betreffende fiscale rechtsstrijd was, zoals ongetwijfeld bekend, als volgt. Mevrouw, de belanghebbende, is op 2 september 2015 in wettelijke gemeenschap van goederen gehuwd met erflater. Met hem had zij toen al 33 jaar een affectieve relatie. Erflater en zij zijn op 19 oktober 2017 huwelijkse voorwaarden aangegaan, waarbij zij onder verwijzing naar artikel 1:121 BW zijn overeengekomen dat erflater gerechtigd zal zijn tot 10 procent van zowel de schulden als de goederen van de gemeenschap en belanghebbende tot 90 procent daarvan. Erflater is in 2017 overleden. Zijn echtgenote is zijn enig erfgenaam. Erflater is binnen twee maanden na het aangaan van de huwelijkse voorwaarden overleden. Op het moment van het aangaan van de huwelijkse voorwaarden was erflater 'al jarenlang ernstig ziek'. In de tijdschriften is al veel aandacht besteed aan de breukdelenkwestie.¹

De drie rechtsvragen

Centraal staat in deze procedure de vraag wat de gevolgen zijn van de invoering van de civielrechtelijke rechtsfiguur 'breukdelengemeenschap' zoals geregeld in artikel 1:100 BW, voor de schenk- en erfbelasting en in hoeverre het leerstuk *fraus legis* in dit geval van toepassing kan zijn. Meer concreet is de eerste vraag in hoeverre het aangaan van een huwelijksgemeenschap met ongelijke delen een schenking of beter een gift inhoudt, artikel 1 lid 7 SW. De tweede vraag is in hoeverre de fictiebepalingen van artikel 11 lid 2 en/of artikel 11 lid 4 SW van toepassing kunnen zijn op de breukdelengemeenschap. En last but not least de meest spannende ofwel de derde vraag: in hoeverre kan het leerstuk *fraus legis* van toepassing zijn nu erflater op het moment van het aangaan van de huwelijkse voorwaarden 'al jarenlang ernstig ziek was' en binnen een paar maanden kwam te overlijden. De Hoge Raad liet op de bewuste vrijdag (16 februari 2024) eerst bij persbericht weten dat alleen in uitzonderlijke gevallen het overeenkomen van huwelijkse voorwaarden wetsontduiking oplevert. Een uur later werd het arrest pas ter beschikking gesteld. De spanning was groot. Tijd voor de antwoorden op drie interessante notarieel-fiscale rechtsvragen met een 'voorlopige' conclusie voor de notariële praktijk.

Is het overeenkomen van een breukdelengemeenschap een gift?

Dat boedelmenging als zodanig geen gift is, is niets nieuws, er is immers geen sprake van een voltooide 'eenzijdige vermogensverschuiving'. Voor het antwoord op de eerste vraag kunnen we dan ook eenvoudig terugvallen op twee klassieke arresten en een recent modern arrest, door de Hoge Raad in noot 4 kort en chronologisch op een rijtje gezet: 'Vgl. HR 28 januari 1959, ECLI:NL:HR:1959:AY1786, HR 17 maart 1971, ECLI:NL:HR:1971:AX5018, en HR 7 mei 2021, ECLI:NL:HR:2021:708, rechtsoverweging 4.2.' De hamvraag

is echter of deze arresten ook op deze breukdelencasus mogen worden toegepast. Het duidelijke antwoord van ons hoogste rechtscollege luidt als volgt: 'Dit is niet anders als de echtgenoten, zoals in dit geval, volgens de huwelijkse voorwaarden voor ongelijke delen zullen zijn gerechtigd tot de goederen die tot de huwelijksgemeenschap behoren.' Eerlijk zullen we alles breukdelen, jij veel meer dan ik, is dus uitdrukkelijk ook geen schenken. Dit biedt voor de praktijk vele mogelijkheden, niet alleen voor de schenkbelasting maar uiteraard ook voor de overdrachtsbelasting, indachtig artikel 3 lid 1 onder a en b WBR, op grond waarvan boedelmenging en verdeling van de huwelijksgemeenschap onbelast zijn, waarover hierna meer.

Is een breukdelengemeenschap een verblijvingsbeding?

In artikel 11 SW is een belangrijke fictie opgenomen met betrekking tot de in de praktijk belangrijke rechtsfiguur van het verblijvingsbeding. Verblijven is een klassieke term die in de modernere tijden best vervangen zou kunnen worden door *verdelingsbeding* al is het maar voor de duidelijkheid voor het publiek, maar dat terzijde. De Hoge Raad pakt dogmatisch door als het om vragen rondom deze fiscale fictie gaat. Dit komt ongetwijfeld mede door de heldere analyse die collega Van Vijfeijken in WPNR 2020/7308 over deze rechtsfiguur in fiscalibus heeft gemaakt. In het kader van artikel 11 SW zet de Hoge Raad drie 'puntjes op de i' als antwoord op de tweede vraag, de rol en reikwijdte in dezen van de erfrechtelijke fictie zoals opgenomen in artikel 11 lid 2 SW en artikel 11 lid 4 SW. Dit zullen vooral de wat meer in de fiscale rechtsgeschiedenis geïnteresseerde estate planners interessant vinden. De Hoge Raad wijst erop dat vóór 2010 de fictie van artikel 11 lid 2 SW niet(!) gold voor bedingen in huwelijkse voorwaarden en dat niet blijkt dat de wetgever daarna een wijziging heeft beoogd: 'Daarom moet ook onder het met ingang van 1 januari 2010 geldende recht worden aangenomen dat de bijzondere regeling ten aanzien van bedingen in huwelijkse voorwaarden, die sindsdien in artikel 11 lid 4 SW is opgenomen, uitputtend is bedoeld. Het Hof is daarom bij zijn beslissing over artikel 11 lid 2 SW terecht ervan uitgegaan dat deze bepaling in dit geval niet toepasselijk is.' Ook helder. De aparte regeling voor huwelijkse voorwaarden stond destijds in artikel 7 SW. Dan is nog van groot belang dat de Hoge Raad aangeeft dat artikel 11 lid 4 SW ook van toepassing kan zijn als een beding in de huwelijkse voorwaarden niet uitsluitend geldt bij het overlijden van een van de echtgenoten. De civielrechtelijke fijnproevers verwijs ik naar een identieke civielrechtelijke gedachte van de Hoge Raad over het leerstuk van het fenomeen omzetting van een natuurlijke verbintenis en het quasi-legaat als bedoeld in artikel 4:126 lid 2 onder c BW zoals opgenomen in het recente arrest HR 30 september 2022, ECLI:NL:HR:2022:1339: 'de strekking van de omzetting behoeft dus niet ertoe te zijn beperkt dat de verbintenis pas na het overlijden van de schuldenaar zal worden nagekomen.'

Verder nog een heel interessante gedachte van de Hoge Raad, stammend uit '1859', waarvan de bron vermeld is in noot 6: 'Artikel 1bis, lid 3, Successiewet 1859, later artikel 6 Successiewet 1859, ingevoerd bij Wet van 28 mei 1869, Stb. 95.' En dan gaat het om de vraag hoe letterlijk moeten wij de passage 'voor meer dan de helft' nemen in artikel 11 lid 4 SW, nu de echtgenote in dit geval maar liefst voor 90% gerechtigd is. Ook dit loopt voor belastingplichtige, met een blik op de wetsgeschiedenis goed af: 'Aangezien belanghebbende bij het overlijden van haar echtgenoot niet méér uit de huwelijksgoederengemeenschap heeft verkregen dan overeenkomt met haar aandeel van 90 procent daarin, heeft het Hof terecht geoordeeld dat artikel 11 lid 4 SW in dit geval niet van toepassing is [...].'

Op grond van de gecodificeerde fiscale spelregels in de SW, de werkelijke en de 'ficties', is de langstlevende de fiscale dans niet alleen ontsprongen, maar hebben we nu ook drie nieuwe 'weetjes' over het bereik van artikel 11 SW. Met de gezamenhandse visie in de hand is het goed om te constateren dat tijdens het huwelijk beide deelgenoten gerechtigd zijn tot het gehele gemeenschappelijke vermogen en zij pas na ontbinding van de gemeenschap, artikel 1:99 BW in breukdelen, te weten 90-10, gerechtigd zijn. Aan de ene kant lijkt artikel 11 lid 4 SW nu een dode letter geworden te zijn met dit arrest van de Hoge Raad, maar aan de andere kant als er in een casus een voorwaardelijke gerechtigdheid bestaat waardoor *bij overlijden* in breukdelen anders verdeeld wordt dan bij ontbinding tijdens leven, bijvoorbeeld bij echtscheiding, zou de filosofie van 'meer dan de helft' wel degelijk kunnen spelen. Misschien een reden om het denken over voorwaardelijke huwelijkse voorwaarden weer nieuw leven in te blazen. Zie daarover J. Bossers-Crossen en B.M.E.M. Schols, 'Het zo veranderlijke voorwaardelijke huwelijksgoederenregime (I en II)', WPNR 2016/7090 en 7091. In haar monografie 'Fictieve verkrijgingen in de Successiewet 1956', par. 10.4.2, p. 287 ziet Van Vijfeijken mogelijkheden voor toepassing van artikel 11 lid 4 SW in dezen:

'Bij een eenzijdig verblijvingsbeding is de toepassing van artikel 11 lid 4 SW niet in het geding. Stel dat is bepaald dat bij overlijden van de man $\frac{3}{4}$ deel van het gemeenschappelijk deel van het gemeenschappelijk vermogen toebehoort aan de vrouw en $\frac{1}{4}$ deel aan de man. Als de man nu als eerste overlijdt, verkrijgt de vrouw $\frac{1}{4}$ deel meer dan de waarde van haar gerechtigdheid staande huwelijk en zij krijgt dit meerdere omdat zij de langstlevende is.'

Over de grenzen van het arrest op het niveau van artikel 11 lid 4 SW maar vooral ook over voorwaardelijke huwelijkse voorwaarden zal nog zeker niet het laatste woord gezegd en geschreven zijn.

Fraus legis, in uitzonderlijke gevallen

Thans naar het antwoord op de vraag waar iedereen vooral naar uitkeek, het effect van de door de fiscus toegepaste fiscale toverspreuk 'fraus legis' op deze zeer bijzondere huwelijksgoederenrechtelijke rechtsfiguur. Zoals gezien is het aangaan van een breukdelengemeenschap géén gift, maar..., aldus de Hoge Raad: 'Dit neemt niet weg dat het aangaan van huwelijkse voorwaarden als de onderhavige in *uitzonderlijke gevallen* kan worden aangemerkt als wetsontduiking (fraus legis).' In een eerdere column in WFR 2022/29 probeerde ik aan te geven dat Hof Amsterdam 4 januari 2022, ECLI:NL:GHAMS:2022:96, het verkeerd zag. Allereerst omdat er (voor fraus legis) ten onrechte een vergelijking gemaakt werd met enigszins gelijke levens- en sterfttekansen (aldus thans, 16 februari 2024 ook de Hoge Raad), hetgeen geen voorwaarde is voor onbelaste boedelmenging, maar ook omdat er door het hof ten onrechte geen vergelijking werd gemaakt met de klassieker HR 14 april 1993, BNB 1993/201. Hier was immers ondanks dat er op de valreep van het einde van het huwelijk nog snel aan boedelmenging en verdeling gedaan werd volgens ons hoogste rechtscollege toch géén sprake van fraus legis voor de overdrachtsbelasting. De titel van de column in WFR luidde 'Een liefdesleven in het zicht van overlijden'. De Hoge Raad legt overigens thans de facto de klemtoon niet op 'in het zicht van' maar op 'een liefdesleven' in de betekenis van 'lang (en gelukkig?)'. De clou is in ieder geval dat het liefdesleven niet pas in het zicht van overlijden plaatsvindt, maar de relatie van de breukdelers al vele jaren bestond. Dit geeft de Hoge Raad, zij het een beetje verstopt in noot 5 van het arrest, principieel aan. In de betreffende noot lijkt op het eerste gezicht alleen verwezen te worden naar de ondeugende projectontwikkelaars die slechts op kerstavond 'verliefd' werden op elkaars onroerend goed en daarna weer uit elkaar gingen, HR 15 maart 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY0548. Neen, wie dieper graaft en de moeite doet om de verwijzing van de Hoge Raad helemaal door te nemen ziet dat er in het bijzonder naar rechtsoverweging 3.3.1 van het arrest uit 2013 wordt verwezen en daar is het geheim van de destijds gebruikte toverspreuk over fiscale relaties veilig opgeborgen: 'Hierin onderscheidt het onderhavige geval zich van de zaak die leidde tot het arrest van *de Hoge Raad van 14 april 1993, nr. 27 789, BNB 1993/201*, waarin een gemeenschap van goederen ontstond tijdens het huwelijk van de betrokkenen, en er geen aanwijzing bestond dat *dit huwelijk* slechts was aangegaan om overdrachtsbelasting te vermijden.' (Curs. BS) Terwijl voor de projectontwikkelaars uit 2013 gold dat hun 'geregistreerd partnerschap naar bedoeling van partijen was aangegaan voor een *zo korte periode* dat de door de wet aan dit partnerschap verbonden plichten geen reële praktische betekenis meer konden hebben'. In de betreffende passage (rechtsoverweging 3.3.1. van het arrest uit 2013) valt ook nog te lezen: 'Deze regels strekken er niet toe om aan degene die een onroerende zaak gaat verkrijgen de mogelijkheid te bieden de ter zake van die

verkrijging verschuldigde overdrachtsbelasting 'naar believen te verijdelen.' Met deze wetenschap kunnen we het bereik van de door de Hoge Raad gebruikte rechtsregel van 'in uitzonderlijke gevallen' ontcijferen of beter de code van de fiscale toverspreuk (als de slotsom in 6.2 van 16 februari 2024) eenvoudig kraken:

'De Inspecteur heeft in feitelijke instanties geen feiten of omstandigheden aangevoerd die, indien bewezen, de conclusie kunnen dragen dat op het moment van aangaan van de huwelijkse voorwaarden *zo goed als zeker* was dat de erflater vóór belanghebbende zou overlijden.' (Curs. BS)

In het arrest kwamen eerst de algemene abstracte fraus legisformuleringen (letters a en b) aan de orde als:

'Dit neemt niet weg dat het aangaan van huwelijkse voorwaarden als de onderhavige in uitzonderlijke gevallen kan worden aangemerkt als wetsontduiking (fraus legis). Een dergelijk geval doet zich voor indien:

(a) het ontgaan van erfbelasting het *doorslaggevende motief* is geweest voor het aangaan van de huwelijkse voorwaarden, en bovendien:

(b) het in strijd zou komen met *doel en strekking* van artikel 1, lid 1, aanhef en onder 1°, SW indien de vermogensverschuiving ten gevolge van het aangaan van de huwelijkse voorwaarden en het vervolgens overlijden van één van de echtgenoten niet zou worden aangemerkt als een verkrijging krachtens erfrecht.' (Curs. BS)

Zo goed als zeker

En wanneer doet zich dan die strijd met doel en strekking van de erfbelasting bij dit soort huwelijkse voorwaarden voor in de ogen van de Hoge Raad?

'Een zodanige strijd met doel en strekking van artikel 1, lid 1, aanhef en onder 1°, SW doet zich bij huwelijkse voorwaarden als de onderhavige voor indien op het moment van aangaan daarvan *zo goed als zeker* is dat de echtgenoot die daardoor voor het kleinste deel is gerechtigd tot het gemeenschappelijke vermogen, eerder zal overlijden dan de andere echtgenoot, en dat daardoor de hiervoor [...] bedoelde vermogensverschuiving zich zal voltrekken. In een zodanig geval moet worden aangenomen dat de wijziging in de gerechtigdheid tot het gezamenlijke vermogen, geen andere praktische betekenis kon hebben dan het vermijden van erfbelasting.' (Curs. BS)

Kortom deze erflater was weliswaar ernstig ziek, maar niet (!) terminaal ziek. De nieuwe toverspreuk in fiscale kwesties over leven en dood zal zijn: 'Zo goed als zeker... (eerder komen te) overlijden' en daar was hier niet aan voldaan. Dat wat betreft het romantische beginsel 'tot de dood ons scheidt'. Maar denk ook, indachtig het via de belangrijke verwijzing in noot 5 nog steeds geldende arrest uit 1993, aan de parallelle toverspreuk 'zo goed als zeker' *gaan scheiden*, zij het dat de Hoge Raad in dat geval geen moeite lijkt te hebben met een 'gewone', (al dan niet beperkte) gemeenschap van goederen. Deze variant lijkt maatschappelijk aanvaard, anders dan de invoering op de valreep (!) van de breukdelenvariant. Toevallig op de valreep overlijden is ook geen probleem, maar als je de breukdelen overeenkomt *omdat* je zo goed als zeker (eerder) komt te overlijden, dan is er sprake van wetsontduiking. En wat de 'valreep' betreft: bij overlijden staat ook nog steeds keurig in het chronologische rijtje (noot 4!) het arrest van de Hoge Raad uit 1971. Een situatie die als zodanig, wat een normale huwelijksgemeenschap betreft, ook geen probleem oplevert.

Ik ben overigens erg benieuwd hoe het met de 'oude man' en de 'doktersassistente' fiscaal gaat aflopen, Rechtbank Zeeland-West-Brabant 13 juli 2023, ECLI:NL:RB-ZWB:2023:4937.² Dit wordt de lakmoesproef voor de nieuwe spelregel van 16 februari 2024. Zou hier fraus legis de gevoelens van 'genegenheid' van de 'fiscale tortelduifjes' kunnen 'breken'? Ik merk op in het licht van de filosofie van 'zo goed als zeker' dat ongetwijfeld nog een belangrijke rol gaat spelen dat toen het euthanasieverzoek van 'de oude man' in de doktersassistente-casus is afgewezen, hij gestopt is met eten en vervolgens tien dagen later overleed.

Belangrijk is het causaal verband tussen de belastingbesparende rechtshandeling en het overlijden. Ik begreep dat in de medische wereld pas van 'terminale zorg' gesproken wordt als het overlijden binnen drie maanden verwacht wordt. Of moeten wij bij 'zo goed als zeker' denken aan de befaamde 'drie dagen' waarmee het fraus legisspel ooit begon, HR 26 mei 1926, ECLI:NL:HR:1926:78 of toch aan de fiscaal gecodificeerde 180 dagen van artikel 12 SW? Ik bedoel vanzelfsprekend niet dat de aangestipte termijnen doorslaggevend zijn maar dat zij eventueel een begin van een bewijsregel kunnen zijn met soepel tegenbewijs. We zijn in ieder geval terechtgekomen in een grensoverschrijdend juridisch, medisch en filosofisch interessant wetenschappelijk schemergebied tussen hemel en aarde waar de arts verklaart: 'nog *niet* zo goed als zeker (eerder) dood', de notaris passeert, de pastoor al dan niet bedient. En de inspecteur...? Die stond erbij en keek er naar... en dacht: 'Is hij al *over het dode punt* heen?'

Het civielrechtelijke spel (quasi-legaat)

Genoeg om op kantoor over na te denken maar dit is nog lang niet alles. Het echte spannende civielrechtelijke spel begint pas. In hoeverre is de breukdelengemeenschap

bestand tegen erfrechtelijke schuldeisers, legitimarissen genaamd? Ook daar kennen we een fictie, zij het (zoals hierboven reeds kort aangestipt) een civielrechtelijke. De belangrijkste fantasie staat in artikel 4:126 lid 2 letter a BW:

‘een beding dat een goed van een der partijen onder opschortende voorwaarde of onder opschortende tijdsbepaling zonder redelijke tegenprestatie op een ander overgaat of kan overgaan, voor zover het beding wordt toegepast *in geval van overlijden* van degene aan wie het goed toebehoort; wederkerigheid van het beding geldt niet als tegenprestatie;’ (Curs. BS)

Over de in het breukdelenarrest toegepaste boedelmenging kan ik met het oog op deze civielrechtelijke spelregel kort zijn, want deze variant treedt reeds in werking tijdens leven van de man en in bovenstaande fictieve civielrechtelijke spelregel wordt gesproken van ‘in geval van overlijden’. Dat spreekt voor zich ofwel deze breukdelengemeenschap is geen quasi-legaat. Zodra de rechtsfiguur voorwaardelijke huwelijkse voorwaarden echter definitief vaste voet aan de notariële grond heeft gekregen en er ongetwijfeld in het huwelijksvermogensrechtelijke beding meer gerichte koppeling aan het overlijden plaats zal gaan vinden, zal dit zonder meer genuanceerd moeten worden. We dienen ons steeds te realiseren dat rechtsfiguren die de fiscale dans ofwel de fiscale fictie ontspringen, wellicht ook de civielrechtelijke fictie ontspringen. Het wordt derhalve voor estate planners steeds belangrijker om het civielrechtelijke en het fiscale denken in dezen te synchroniseren. Wellicht speelt in het toekomstig denken ook nog een belangrijke rol dat dit ‘breukdelenechtbaar’ geen kinderen had. Indien er wel kinderen zijn zou het principe van de legitieme portie nog meegenomen kunnen worden in de overwegingen over een eventuele andere praktische betekenis dan het enkel vermijden van erfbelasting. Vergeet ook niet dat huwelijkse voorwaarden binding brengen en uiterste wilsbeschikkingen herroepelijk zijn. Er zal de komende tijd nog heel wat gefilosofeerd worden over dit ‘nieuwe’ huwelijksvermogensrechtelijke breukdelengebied dus laat ik slechts met een voorlopige conclusie afronden.

De toekomst van het huwelijkssacrament

Het arrest over boedelmenging op de valreep van echtscheiding (1993) staat blijkens de indirecte verwijzing via noot 5 nog steeds. En hoe verhoudt zich dat dan tot dit nieuwe arrest van 16 februari 2024? Best eenvoudig. De Hoge Raad had er toen mijns inziens geen moeite mee omdat het ging om de normale maatschappelijk aanvaarde

‘huis-tuin-en keuken’ half-half-boedelmenging en niet om de wellicht ‘naar believen’ (erf)belasting ‘verijdelende’ opgeblazen breukdelenboedelmenging. Uit het breukdelenarrest blijkt duidelijk dat de uitzonderlijkheid van deze situatie ziet op de ‘wijziging in de gerechtigdheid tot het gezamenlijke vermogen’ ofwel het breukdelenaspect. De ‘leer van 1993’ komt naast de breukdeelgedachte in combinatie met ‘zo goed als gescheiden’ (2024) wel in gevaar als de relatie nog niet lang genoeg bestaat zoals bij de projectontwikkelaars in 2013 het geval was en die slechts verliefd werden op elkaars ‘onroerend goed’. Gewone ‘half-half boedelmenging’ op de valreep van overlijden lijkt, gelet op de actuele en expliciete verwijzing in noot 4 van dit fiscaal arrest naar het sterfbedarrest uit 1971, ook nog steeds geen probleem. Het kan goed zijn dat de wetgever met het nieuwe arrest van 16 februari 2024 goed kan ‘leven’ en er nog niet per omgaande nieuwe wetgeving komt. Aan de andere kant ligt alles wel al panklaar van een vorige wetgevingsronde die op de valreep, met een hoofdrol voor Omtzigt, niet doorging (OFM 2018, Kamerstukken II 2017/2018, nr. 3).³ En vergeet ook niet dat de deur voor de schenkbelasting door de Hoge Raad al op 7 mei 2021 (zie noot 4 van het arrest) uitdrukkelijk wagenwijd opengezet werd. Het grote belang voor de estate planningpraktijk is overduidelijk: goed notie nemen van het (in deze bijdrage verwerkte) notenaparaat onder het nieuwe arrest. Het geeft de estate planner (voorlopig) een waar fraus legis kompas. En vergeet niet, we dachten altijd dat twee dingen in het leven ‘zo goed als zeker’ waren: de dood en (erf)belasting.⁴

- 1 Zie bijvoorbeeld T.C. Hoogwout, Trilogie fiscaal huwelijksvermogensrecht; rood, wit, blauw, FTV 2024/5, W. Burgerhart, HR16 februari 2024. Is de teerling geworpen? EstateTip Review, Afl. 2024-9, Wekelijkse nieuwsbrief bij MFAS nr.09, p. 5-6 en B.M.E.M. Schols annotatie in NTFR 2024/359.
- 2 Zie mijn column in dit blad, B.M.E.M. Schols, Wie zal mijn echtgenote zijn? VEP december 2023, nr. 84.
- 3 Zie ook bijlage 6 Bundel fichermaatregelen bij het rapport ‘Belastingen in maatschappelijk perspectief: Bouwstenen voor een beter en eenvoudiger belastingstelsel’, D03, Robuuster maken van schenk- en erfbelasting tegen belastingontwijking via huwelijksvermogensrecht, p. 75. Eerdere besluiten op breukdelengebied ten nadele van de belastingplichtigen worden uiteraard overruled door het onderhavige breukdelenarrest.
- 4 Deze bijdrage is een bewerking van een eerder artikel van de auteur opgenomen in FBN 2024 nr. 7.

Over de auteur

Bernard Schols is hoogleraar bij het Centrum voor Notarieel Recht Radboud Universiteit Nijmegen en venoot bij ScholsBurgerhartSchols Estate planning.